

Sodahuskommittén

Skadegruppen

INFORMATION OM ELDSLÄCKARE

Brandsläckare klassas enligt SS-EN 3. De släckare som tillverkas idag är oftast effektivare än motsvarande släckare enligt den gamla klassindelningen (de som hette ABE I, ABE II och ABE III).

A-klass: A-bålet, som testar förmågan att släcka fibrösa bränder, trä (paper och tyg), består av trästavar som är staplade i 14 lager med gavelmåtten 500 x 500 mm. Längden, uttryckt i decimeter, anger släckarens effektivtetsklass mot A-brand.

B-klass: B-bålet, som testar förmågan att släcka brand i brandfarliga vätskor, utgörs av ett cirkulärt kärl, där heptan placeras på en vattenbädd. Mängden vätska i kärlet (d.v.s. både vatten och heptan uttryckt i liter) ger båletets beteckning. För att branden skall hinna ta sig ordentligt får släckning inte påbörjas förrän efter 1 minut. 233B står alltså för en yta på 7,32 kvm som en släckare av typ TSS 90 ska klara.

För att branden ska hinna ta sig ordentligt får släckningen vid inklassningsprovet påbörjas först efter 8 minuter, då har man fått fram ett värde på hur effektiv släckaren är. Ett exempel är en skumsläckare av typ TSS 90, som har klassningen 27A -233B, vilket innebär att en sådan släckare ska klara ett träbål vars längd är 2,7 m - därav klass 27A. Ju lägre släckklass desto mindre släcker brandsläckaren, tex klass 13A räcker till att släcka ett referensbål på 1,3 m längd.

En kolsyresläckare är mindre effektiv för samma vikt, tex kan en 5 kg släckare ha klass 89B. Den skall då klara ett heptanbål med en yta på 2,80 kvm. Man kan även släcka fibrösa bränder med kolsyresläckare, men då framförallt i början av en brand. Har elden hunnit utvecklas till en glödbrand, så är en kolsyresläckare mindre effektiv.

Pulversläckare är den effektivaste brandsläckaren av alla. En 12 kg pulversläckare bör normalt kunna släcka en brand i klass 55A 233B. En motsvarande 6 kg pulversläckare bör kunna släcka en brand av storleksklass 43A 233B. Det finns även på marknaden pulversläckare med högre kapacitet, särskilt mot bränder i olja, också sådan med större mängder pulver. Man bör välja släckare efter klassningen, att bara gå efter mängden pulver (el. skum) kan vara missvisande.

Nackdelen med en pulversläckare är att pulver smutsar ner, samtidigt som pulver-släckarens kapacitet mot bränder i olja kompenseras för de olägenheter med sanering som kan bli nödvändiga. Det vanliga släckpulvret består till 90% av ammoniumfosfat. Utöver dessa finns det alltså speciella pulversläckare med särskilda släckmedel för brännbara vätskor av typen brännolja, men också särskilda pulversläckare för restarangök och t.o.m. för brinnande metaller (som magnesium).

Pulversläckare tål kyla, medan en skumsläckare tar skada av temperaturer under 0°C. Däremot ska pulversläckaren vändas så att pulvret luckras upp, vilket ger en effektivare tömning av släckaren. Skumsläckare behöver man däremot inte vända på och har man släckt en oljebrand med skum så är det omöjligt att sätta eld på det igen. Skumsläckare kan även användas i förebyggande syfte vid heta arbeten.

Eftersom skummet i en skumsläckare är gjort på vatten kan användningen av skumsläckare i samband med t.ex. ett smältaläckage i ett sodahus eventuellt medföra risk för "fyrverkeri". Det innebär att i sodahuset bör man helst bara ha pulversläckare.

I vanliga industrilokaler (utan risk för smältavattenexplosion) sätter man ofta upp en station bestående av tex 1 st 5 kg kolsyresläckare och en 6 lit. skumsläckare. Utbryter det en brand så släcker man först med kolsyresläckaren och tar sedan skumsläckaren för att ta eventuella glödränder som kan ha uppstått. Med en sådan här kombination blir det mindre problem med sanering i jämförelse med om man använt pulver. Vill man ha större släckkapacitet så finns det skumbehållare på hjul från 25L upp till 135L med en slanglängd på 5m. Släckaren bör vara satt på kärra om den är för tung för att bäras.

Vill man ha mer avancerad utrustning så finns det vattendimma (t.ex. av typ HI-Fog), men då ökar investeringskostnaderna.

I lokaler där man inte vistas regelbundet, bör man sätta upp brandvarnare eller rökdetektorer för att kunna bekämpa brand i ett tidigt skede och då helst kopplade så att de också larmar till kontrollrummet. Det finns även optiska (IR) brandvarnare som reagerar på rökgaser. Brandvarnaren bör sitta relativt högt, medan man beträffande nödutgångsbelysningarna tvärtom bör tänka på att rökutvecklingen kan skymma en för högt monterad markering.

Brandfilt av tillräcklig storlek bör finnas för enklare bränder. Som extrautrustning kan man också använda sådant som brandhandske och flykthuva, det senare eftersom det trots allt är röken som är orsak till flest dödsfall vid bränder. I andra hand kanske en enklare skyddsoverall. Man bör inte sätta på sig för mycket brandskyddsutrustning, eftersom det gör att man kan tro att man kan stanna längre, eftersom man inte känner värmen. Personal med arbete i sodahuset och även övriga bör ha någon form av tillämplig utbildning.

Handbrandsläckare beskrivs i svensk standard SS-EN 3 och automatiska brandlarm-system i SS-EN 54.

F. Bruno 2000-12-08, uppgiftslämnare: Kennet Prahl, Allt i Brand.